

1

Суворая реальність двадцятого віку:
Нема куди діти себе чоловіку.
Річки потемніли, ліси поріділи,
Повітря зловісні дими зачадили.

Моря й океани в собі й над собою
Вигойдують зброю, готову до бою.
І навіть похмурі підземні глибини
Таять термоядерний жах для людини.

2

Затісно ідеям на хвилях ефіру,
Зневіра підточує пам'ять і віру.
І, чад наркотичний вдихаючи, діти
Зневажливо топчуть батьків заповіти.

І людство, збуваючись страху і стиду,
Боїться всеможного нападу СНІДу,
І все, що учора незрушним здавалось,
Сьогодні до самих основ захиталось.

3

Латка лісу, вигоріла, бура,
Мертве листя, висохла трава.
А навколо грає зелень буйна,
Дивом уціліла і жива.

Чути птиць із непроглядних нетрів,
Світить сонце з голубих небес.
Грізна зона. Тридцять кілометрів
З центром на Чорнобильській АЕС.

4

Луг не тішить очі зелен-рутою,
В ліс і гай заходить не можна.
Кожна квітка дихає отрутою,
Стронцієм налита квітка кожна.

Горе Нагасакі з Хіросімою,
Атомна трагедія Бікіні...
Раною злочинно-непростимою
Ятриться Чорнобиль Україні.

5

Немає в Києві дітей,
До осені не буде.
І ждуть з Чорнобиля вістей
На грані стресу люди.

Тривожно світиться блакить
Над стихлими домами.
І Лавра в небо відлетить
Святими куполами.

6

В селі чи в місті — вдалині
Од Києва побачиш
Дитячі личенька ясні
І мало не заплачеш.

Зупинишся ні в сих ні в тих,
Згадаєш про гостинці...
Свої — далеко. І чужих
Погладиш по голівці.

7

Дібровою вітер гуляє,
І листя пожовкле, руде
Повільно і довго кружляє,
Допоки на землю впаде.

Земля його мовчки приймає
І горне до чорних грудей,
І глухо діброва ридає,
Як мати над прахом дітей.

8

На Білорусь лелека лине,
Гортає крилами блакить.
Не знає він, чи долетить,
Чи над Чорнобилем загине.

І я не знаю. Я дивлюсь,

Як птах на обрії зникає,
І серце з жалю завмирає
За Україну й Білорусь.

9

Поменшало рибалок на Дніпрі,
І велелюдні пляжі спорожніли.
На площах, що притихли й посмутніли,
Години відбивають дзигарі.

Минає час. Ідуть за днями дні.
Звикає Київ до своєї долі.
Він стільки звідав лиха, що поволі
Переживе і ці літа трудні.

10

Ніколи ще так чисто не було.
Асфальт блищить на сонці, наче скло.

Підметено і вимито двори,
Майдани розмілили від жарі.

І розганяють хмари дощові
За містом вертольоти вартові,

І вулиці в гарячому тумані
Поблискують, немов у целофані.

11

У поле вийдеш, глянеш на ріку,
Подумаєш про долю нележку

Всього, що суще, що живе і дише,
Постоїш, низько голову схиливши,

На березі, на кручі, на Дніпрі,
Страшними стануть доводи старі

Про те, що жертв наука вимагає, —
Таку науку розум не приймає.

12

Учений муже, світла голова,
Ти запевняв, що буде все надійно,
Чому ж відводиш очі неспокійно,
Учений муже, світла голова?

Учений муже, це ж твої краї,
Вони ж тебе плекали, наче сина.
Воістину важка твоя провина,
Нема спокути за гріхи твої.

13

Допоки не сталось біди,
Допоки річки були чисті,
Не вміли повітря і води
В селі цінувати і в місті.

В минуле нема вороття.
Чорнобиль в страшній круговерті
Потвердив: ціна їм — життя
Всього, що живе на планеті.

14

В порожніх селах вітер квилить,
Тополі гне і лози хилить.

Гірчать на сонці полини,
Ростуть в городах бур'яни.

Важкі чорноземи родючі
Дощами зрідка кроплять тучі.

З річок веселки воду п'ють,
І страшно яблуні цвітуть.

15

Уявляю: висохли річки,
Пощезали і пташки, і звірі.

З краю в край прослалися піски
Фантастичні і мертвотно-сірі.

Уявляю: ані міст, ні сіл.
Ні на чому погляд зупинити.
І, що все було доокіл,
Неможливо навіть уявити.

16

Де б не був, вертаюся думками
У село до батька і до мами.

Як вони о цій лихій годині,
Коли так нелегко Україні?

Звідки носять воду у господу,
Що збирають з поля і городу?

І які їм сняться сни ночами
У білявій хаті між садами?

17

Приїжджаю. Батька обіймаю.
Подарунки матері вручаю.

Сидимо. Тече собі розмова.

Сходить перша зірка вечорова.

Радіола біля клубу грає,
Батьків погляд за вікном блукає.

І мережать борозни чоло:
— Як це, сину, статися могло?

18

Я мовчу. А що мені казати?
Пояснити й оцінити як?
Теплохід «Нахімов», вибух шахти
І чужий біля Кремля літак —

Це не просто дивна випадковість,
Є у цьому логіка сумна:
Приспано обов'язок і совість,
І розплата грянула страшна.

19

До схід сонця встали, як завжди,
Над селом ще й небо не світало,
І, немов нічого й не бувало,
Узялися за свої труди.

Поле, ферма, хата і город,
Є тривога, паніки немає.
Ні, таки прекрасний наш народ,

Він і в горі гідність зберігає.

20

А його ж і голодом косило,
І вогнем палило на фронтах,
І терзало сталінське страшило —
«Чорний ворон», кровожерний птах.

Скільки впало, безвісти пропало,
Згнуло у тюрмах, таборах.
Скільки доль в заквітті розтоптало,
Але віри не зітерло в прах.

21

Піднімався, сили набирався,
Вибирався із біди й нужди.

На цілинних землях обживався,
Помишляв про зоряні сади.

Не спинявся, до ядра добрався,
Розщепив, трудитися навчив.

Величчю і славою пишався,
А Чорнобиль зрів, немов нарив.

22

Денно і нічно мотори гудуть,
Гримлять поїзди і летять вертольоти,
Денно і нічно їдуть і їдуть
На Прип'ять підрозділи мотопіхоти.

Денно і нічно битва кипить,
Є уже перші герої і втрати.
А над країною — мирна блакить,
Хочеться жити і страшно вмирати.

23

Ті, що згоріли в огні
В перші хвилини двобою,
Землю прикрили собою,
Як їх батьки на війні.

Не залишили пости,
Мужньо стояли у герці.
Пам'ятник їм возвести
Треба у кожному серці.

24

У місячні ночі, у срібній імлі,
Коли тільки зорі сяють,
Легеньким туманом на рідній землі
Безсмертні їх душі витають.

Їм видно, як води Славутич несе,
Як села й міста повлягалися спати.
І страшно подумати навіть, що все
Могло уже попелом стати.

25

Ніхто його не посилав сюди —
Лишив удома матір і кохану
І прилетів, не боячись біди,
Мій друг Аббас, поет з Азербайджану.

Він міг спокійно жити у Баку,
Але примчав у горі пособити.
Таку шляхетність, відданість таку
Я не забуду, поки буду жити.

26

А скільки їх, таких, як мій Аббас,
В Чорнобиль приїжджали звідусюди?!
Суворий час ще більше зблизив нас,
Брати по духу, добрі й чесні люди.

Були, щоправда, і такі людці,
Що дивом вознеслись на верхотуру
І плавали в добрі, як в молоці,
А в горі рятували власну шкуру.

27

У кожен дім постукала біда,
Собою всі проблеми заступила.
Давай забудем про незгоди, мила, —
У кожен дім постукала біда.

Що перед нею прикрощі малі!
Хто любиться, той чубиться, та й годі.
Нам треба жити в злагоді і згоді, —
Старі батьки і діти в нас малі.

28

Людство прагне Всесвіт досягнути
І себе у ньому зрозуміть.
А тривожне «бути чи не бути?»
Страшно над планетою висить.

На землі, у домі вселюдському,
Протиріч і негараздів — тьма.
Будьмо, люди, обережні в ньому,
Іншого житла у нас нема.

29

Голова розбухла од проблем,
І тривоги душу облягають.
Пахне в світі димом і вогнем,
І знамення лихо провіщають.

Живемо в епоху потрясінь,
Мить і вічність сходяться на грані.
В споконвічній зміні поколінь

Віримо, що ми не є остнні.

30

Прилетіли птиці навесні,
Натомили у польоті крила.
Знову чути щебет і пісні,
І тривоги стримати не сила.

Чи безпечні пущі і ліси?
Чи немає для життя загрози?
Слухаю пташині голоси,
А на очі напливають сльози.

31

За днями дні — минув повільно рік,
За днями дні — і другого немає.
Нехай же лихо наше проминає
І в світі не повториться ввік.

Хай стане мир міцнішим у стократ,
Хай над землею чисте небо буде.
Чорнобиль — попередження, набат,
Його уроків людство не забуде.

32

Яким буде завтра, нелегко вгадати,
Та світяться подивом очі дитяти,

І тупцяють ніжки по ніжній травиці,
І серце зворушують квіти і птиці,

І врода дівоча п'янить, наче трунок,
І зводить дві долі в єдину цілунок,

І людство плескає надію і віру
У сили добра, сили розуму й миру.
